

Kristus přibitý na kříži od Josefa Černého, akademického malíře mi v této chvíli opožděně dovoluje vyslovit mu svůj obdiv a velký smutek nad jeho úmrtím. Myslím, že obrázek namaloval na Karlově mostě /sv. Luitgarda/ v oblíbené scénérii.

Chci upřesnit informaci o Vincenci S í b r o v i, který zachránil ne dvě židovské osoby jak jsem uváděl v předcházející informaci, ale čtyři. Toto upřesnění mi sdělil pan Milka Doležal z Úsova u Zábřehu n.M. Zachráněny byly paní Liba Benová, manželka Herška Beni a její dvě dcery a chlapec. Celou válku je pan Vincenc Síbr



schovával a paní Liba si u Milka Doležala tedy tehdy u jeho matky vyzvedla po válce nějaké věci, které u nich schovala.

Politických vězňů zemřelých ve vazbě./ Dosud nepublikováno/.

**P i k n a** Ludevít, nar. 5.10.1930, zavlčení do ciziny, příčina úmrtí a datum smrti a i místo nezjištěny.

**Š m o l d a s** František, nar. 4.6.1894, vyzvědačství, zemřel na infarkt 1.4.1956 na Ilavě.

Zde musím uvést informaci, že velké množství vězňů zemřelých ve věznici Valdice u Jičína nemají zjištěnou činnost za kterou si odbyvali vazbu. Dá se předpokládat, že asi polovina z nich zde byla za politické delikty proti komunismu.

**Š t ä r z** August, nar. 12.10.1882, protistátní trestní čin, zemřel na žloutenku 29.9.1949 ve Valdicích.

**J e h l á ř** Hugo, nar. 22.9.1889, §40 z.č. 231/48 Sb., zemřel na tuberkulózu 7.10.1950 ve Valdicích.

**Š a l o u n** Václav, nar. 29.4.1898, §1/2 z.č. 231/48 Sb., ochrnutí srdečního svaly 21.11.1950 ve Valdicích.

**U v n i t ě ř ě í s l a :**

Pokračování

1. Pavel W o n k a: Dopis MěNV ve Vrchlabí z 27.11.1985.
2. Jiří Gruntorád: O nezávislých iniciativách v ČSSR.
3. Vladimír Hajný: Odpověď Pavlu J u n g m a n n o v i a Ing. Bedřichu K o u t n é m u.
4. Miloš Slabák, Stanislav Dröbný: Všem členům Světového sdružení bývalých politic. vězňů v exilu.

Předpokl. cena: 2,- Kč MČ 47263 Náklad: 50 výtisků

v y c h á z e l o 1973 - 1975

o b n o v e n o 1987 ročník 13 čí

Vydává: Vladimír Hajný Red. Marta Zemanová  
ČSA 34, 787 01 Šumperk rada: +Julius A. Varga

Uzávěrka: 3.11.1996

23.7.88

Buď zdráva, vlasti sokolů

Pavel Jungmann - Milý příteli!

760 00 Zlín

Zdravím Vás a přeji mnoho úspěchů ve Vaší činnosti, které si velice vážím. Vzhledem k jisté nedosažitelnosti jsem se nemohl zúčastnit.

Ing. Bedřich Koutný - Normandie - Brance - hřbitov amerických vojáků  
Milý příteli!

760 00 Zlín

Zdravím Vás velice srdečně a obdivuji Vaši činnost. Vzhledem k poněkud excentricky položenému místu, jsem se bohužel nemohl zúčastnit.

Na toto setkání přátel jsem se nedostavil, ale chtěl jsem je alespoň pozdravit. Ježto se o setkání SPUSA odeslal jsem tedy Pavlu Jungmannovi a Ing. Bedřichu Koutnému alespoň pohledy jejichž námět a obsah zde výše uvádím. Dnes by mě jen zajímalo, zda adresáti mé pohledy obdrželi, ale asi jo. VH.

*Setkání a přátele*

*23. 7. 1988 ve 12.00 u kostela  
ve Velké ul. Velichov*

*- ohlasy - kritika - příspěvky -*

*Těší Vás*

*P. Jungmann  
B. Koutný  
Zlín*

"Věrní zůstali"  
květen 1995/3

### Hrob neznámého vojína

1. července 1917 byla zahájena bitva u Zborova. Tam se po dlouhých stáletích objevil český bojový útvar, který jako úderná jednotka zahajoval velice úspěšně ofenzivu ruských vojsk proti Němcům a Rakušanům v 1. světové válce. Význam hodnotil Masaryk: Zborov umožnil organizaci armády a armáda byla nezbytnou podmínkou svobody a samostatnosti. Bez naší zahraniční armády bychom samostatnosti sotva byli dosáhli.

V roce 1922 při návratu legií do vlasti byly přivezeny i ostatky neznámého vojáka od Zborova. Hrob a pamětní deska byly uloženy v kapli Staroměstské radnice. Natrvalo měly být uloženy na Vítkově po dostavění Památníku národního osvobození.

V době 2. světové války byl Hrob neznámého vojína vyzdvižen a fašisty zničen. V poválečné době, konkrétně v roce 1947, v roce 30. výročí bitvy, odmítli Sověti jakékoliv oslavy natož vyzvednutí nových ostatků přímo ve zborovském pohřebišti. Takže až komunistická nadvláda v roce 1949 splnila přání Sovětů a v rámci nových pořádků a ideologií založila i novou tradici Hrobu neznámého vojína tím, že ostatky vyzvedla na Dukle. Pietní místo bylo přeneseno na Vítkov a z Památníku osvobození vytvořili komunisté mauzoleum pro své pohlaví.

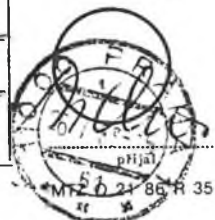
Dnešní tvrzení, že na obnovu nejsou peníze, protože právní řád ČR nezná institut Neznámého vojína je ostudné. Není totiž nutné stavět monumenty, protože uložení Hrobu v radniční kapli bylo a zůstává důstojné. Pet

### PODACÍ LÍSTEK

Odesílatel vyplní sítě orámovanou část

Odesílatel	V. KAJNÝ				
Adresát	Ol. Matouš 37, P. J. Jungmann				
	K. Koutný 72				
	Zborov				
Cena Kčs	Dobírka	Hmotnost	Poplatek		
	Kčs	kg	g	Kčs	h
				3,10	
Druh zásilky	P				
Podací číslo	3651				
Poznámka					

11-036 (II-1986)



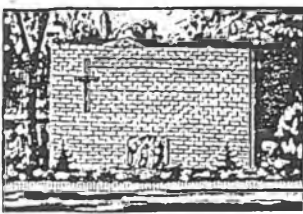
### PODACÍ LÍSTEK

Odesílatel vyplní sítě orámovanou část

Odesílatel	V. KAJNÝ				
Adresát	Ol. Matouš 37, P. J. Jungmann				
	K. Koutný 72				
	Zborov				
Cena Kčs	Dobírka	Hmotnost	Poplatek		
	Kčs	kg	g	Kčs	h
				3,10	
Druh zásilky	P				
Podací číslo	3656				
Poznámka					

11-036 (II-1986)





## Pamětní deska

na přibramském hřbitově 16 zahynulým a zde tajně pohřbeným politickým vězňům z koncentračních táborů Vojna a Bytíz v letech 1948-1968

"Věrní zůstali"

květen 1995

A vypěstování zrna, jež ty vzdoroval mrazu,  
je povolána řadu odborníků.  
A stavbu socialismu  
má v temnotách zřušovat pár lidí?

Vede snad vůdce svůj lid  
na vrchol, o kterém ví jen on?  
Podle statistik však  
určují směr cesty -  
tím co činí i tím co nečiní

Když se objevil pomocník, byl malomocný.  
Stižený leprou  
přesto pomohl.

U nás v Čechách musí člověk dávat dobrý pozor, aby se nedostal do vězení pro několik slov. Proto i před psaním těchto veršů o Stalinovi jsem pocítil nutnost nahlédnout do encyklopedie, zda necituji básníka nějak závadného. Bertold Brecht, básník, režisér a divadelní teoretik byl nositelem Leninovy/správně však Stalinovy/ceny. Jeho básně a proza jsou prý dokladem uměleckofilosofického zápasu o socialismus. Jsem tedy naprosto klidný, že cituji autora oficiálně povoleného.

Postupem času byl z naší společnosti postupně odstraněn kult J.V. Stalina. Začaly ubývat jeho bysty, sochy i obrazy. Můžeme se zeptat proč? Jistě to nebylo pro nic a za nic. Podívejme se pravdě do tváře, kdo byl onen muž vlastním jménem Džugašvili.

Naučný slovník uvádí, že jeho systém vlády v letech hromadných čiátek 1936 - 1938 a v posledním období měl negativní důsledky pro SSSR a byl odsouzen na XX. sjezdu KSSS v roce 1956. Dovede si však někdo představit co hrůzy je skryto za tímto textem?

Stalin byl člověk. Skutečnost, že tento člověk žil znamenala, že museli spousta dalších lidí zemřít. Již V. I. Lenin upozorňoval na jeho negativní charakterové vlastnosti a nedoporučoval jeho volbu do čela sovětského státu. Skutečnost dala Leninovi za pravdu. Ve třicátých a začátkem čtyřicátých let ohromné pogromy naplnily sibiřské věznice poctivými komunisty a dalšími občany sovětského státu. Vlny strachu a hrůzy zasáhly celou sovětskou společnost. Sovětská společnost byla decimována a prst Stalina ukazoval na ty, na které přišla řada. Stalin do svých rukou soustředil nesmírnou moc o které se nesnilo největším despotům a tyranům středověku. Měl moc posílat na smrt milióny lidí, včetně svých nejbližších spolupracovníků a přátel. Tato moc uplatnil proti Krymským Tatarům a dalším národům. Princip kolektivní viny chtěl použít i proti 25 miliónům Ukrajincům, které chtěl přemísť a nechat patrně vymřít v nehostinných oblastech SSSR. Snad jenom faktická nemožnost tohoto plánu mu jeho záměr překazila. Obětí bylo příliš mnoho.

Kult J.V. Stalina byl odhalen na zmíněném XX. sjezdu KSSS. Chruščovem v jeho tajném projevu. I pro náš národ znamenal tragédii, jejíž důsledky pocítujeme dodnes. Počátkem 50 let se odhady našich táborů a věznic pro 13 mil. obyvatel pohybují okolo čísla 422. Na smrt museli jít např. gen. Heljodor Píka, Rudolf Slánský, Horáková a mnoho dalších.

Jistě by bylo zbytečné dále a podrobně vypočítávat vinu, kterou Džugašvili nese. Tuto vinu nemůže smazat ani výčet úspěchů ve vedení války.

Když přijdu do úřadovny MěNV ve Vrchlabí a pohlédnu na zeď vidím zde portrét usmívajícího se Stalina, kterého zde pokládají za milou starostlivost. Snad všude v socialistickém Československu se poučili z XX. sjezdu a veškeré připomínky tohoto strašného muže zmizely. Ve Vrchlabí doposud ne. Máme to snad chépat tak, že na Mě NV ve Vrchlabí dosud žije duch tohoto strašného muže? Má se nám stále připomínat jako vzor? Ovlivňuje tento muž nadále svým příkladem práci MěNV? Osobně mám vždy nedobrý pocit při pohledu na portrét Stalina. Vidím vždy před sebou ty nepopsatelné hrůzy a ohromné tragédie. Tato tíseň mě jímá i v úřadovně MěNV.

Proto jako občan a především člověk žádám, aby z úřadovny MěNV ve Vrchlabí a eventuelně z dalších míst, byl odstraněn portrét Josefa Visarionoviče Stalina, vlastním jménem Džugašviliho. A to ve jménu všeho, co je lidské.

ve Vrchlabí 27.11. 1985

Wonka Pavel

Konšelé MNV ve Vrchlabí ho předali orgánům Stb. Tito konšelé jsou dosud ve funkcích a neomylně spravují a řídí chod města Vrchlabí. Přiklašují se k přestavbě, ale řídí se dle čínské přísloví "S novými písněmi po starých cestách".

Radě městského národního výboru  
Vrchlabí  
Motto:

"Zpravodaj KPV" č.1/95  
Níže uváděný článek o dr. Jaroslavu Andělovi mne nepřesvědčil. Znáš tohoto 92-letého bojovníka proti bolševismu z práce za KOS a on je vlastně jediný, který se o ně stará. VH.  
JUDr. Jaroslav Anděl dle mého názoru by si zasloužil být nejen senátorem, ale i prezidentem republiky. To na adresu těch, kteří nevidí nikoho na tento

Všem členům Světového sdružení býv. politických vězňů v exilu

Vážená sestro, vážený bratře,

v září m. r. založil bývalý předseda pražské pobočky KPV pan Stanislav Stránský "Sdružení bývalých politických vězňů". Důvodem vzniku tohoto sdružení je nejen ukončení vůdcovských představ pana Stránského, ale bezpochyby též záměrné rozmnožení řady spolků a lnutí s podivným oficiálním posláním a neméně divnými názvy, které vyhledáváním zprvu bezvýznamných sporů a následně jejich zveličováním mají sloužit k destabilizaci našich politických poměrů. Jak již sám název "Sdružení" napovídá, jde o analogii "Světového sdružení", jehož předseda pan dr. Anděl má na vzniku frakce pana Stránského nemalý podíl.

Zajisté jste mohli sledovat činnost pana Stránského a jeho pomocníků (místních i ze zahraničí) za poslední roky a vyhodnotíte-li jejich soustavné nátlakové akce nebo nepravdivá či poloprávdivá tvrzení, musíte nabytí jistoty, že jde o široce založenou a rafinovaně vedenou destruktivní činnost. V tomto případě jde o diskreditaci KPV, která přes značné potíže a překážky dosáhla mnoha kladných výsledků. Potřebujeme ještě prosadit u centrálních úřadů některé záležitosti ve prospěch všech bývalých politických vězňů, nemůžeme tedy pominout rozjištěné aktivity panů St. Stránského a dr. Jar. Anděla. U lidí spjatých jakýmkoliv způsobem s minulým režimem vzbuzuje jejich jednání uspokojení a potvrzuje levičácké názory na KPV jako na spolek hádavých staříků.

Proto Rada KPV, kterou tvoří kromě předsednictva i předsedové všech okresních poboček, přijala 16. listopadu 1994 usnesení, v němž vznik nového "Sdružení" odsoudila, označila je za odštěpeneckou frakci a tříštivý spolek našeho společenství a rozhodla, že členství ve "Sdružení býv. polit. vězňů" je neslučitelné se členstvím v KPV. Tímto dopisem chceme zdůraznit, že jako jedinou organizaci politických vězňů v zahraničí považujeme Západoevropskou pobočku KPV, která tvoří s mateřskou KPV v ČR jednotný celek.

Dovedeme pochopit údiv, který tento dopis vyvolá. U lidí málo informovaných snad i pochyby. Uvedomíme si však, jak někteří představitelé "Světového sdružení" pomáhali zakládat "Sdružení" v ČR a tak spolupřispěli při ničení jednoty politických vězňů. Pro další úspěšnou práci KPV je proto nezbytné distancovat se od lidí zatížených napoleonským komplexem, kteří svou činností, kamuflovanou populistickými hesly a hrdinským vystupováním, vědomě posluhují těm, jimž je již samotná existence KPV trnem v oku.

Pokud by snad měl někdo z vás výhrady, případně dotazy k obsahu tohoto dopisu, má možnost obrátit se na vedení Západoevropské pobočky KPV nebo přímo na ústředí KPV v Praze, kde vám poskytnou veškeré doplňující informace.

Věříme, že naše snaha o objasnění a prosazení pravdy najde u vás pochopení a že po zralé úvaze dojdete k poznání, zda je pro vás důstojné být ve společnosti s lidmi, jejichž životní naplní je destrukce

Za předsednictvo KPV

Miloš Šlabák

Stanislav Drobny

Poznámka redakce: vzhledem k tomu, že v pražské pobočce KPV 15 jsou dva členové téhož jména a hodnosti (dr. Jaroslav Anděl), je potřeba zdůraznit, že v článku jde o dr. Anděla, předsedu tzv. "Světového sdružení politických vězňů" založeného ve Švýcarsku.

Bůh je prolezlý červy.  
Věřící se bijí v prsa  
jako by s rozkoší poplácávali  
ženský zadek.

O krvavé neděli  
promluvil car  
puškou a bičem.  
Den co den, sedm dní do týdne  
pák promlouval car  
puškou a bičem.  
Zasloužilý vrah lidu.

Slunce národů  
zpopelnilo, věřící,  
mudře největší  
zapomněl na Komunistický manifest.  
Nejnadanější Leninův žák  
dal učitelu po hubě.

Ale v mládí, v mládí byl zdatný.  
Ale v stáří, v stáří byl krutý.  
mladý  
nebyl ještě bohem.  
Proměnou v boha se člověk mění v tupce.

Závaží je těžké.  
Hozená na druhou miskou vah  
je chytrost doplněna krutostí.

Věřící zpytují duši,  
v čem byla chyba? V Bohu?  
Či v motliltbách?

Ale co stroje?  
Vítězné trofeje?  
Dítě bez chleba?  
Němý řev hrůzy  
krvácejících soudruhů?

Kdo vydal rozkaz  
se všeho nezučastnil

Slíbena byla jablka.  
Co nepřišlo, byl chléb.

K vypěstování srna, jež by vzdorovalo mrazu,  
je povolána řada odborníků.  
A stavba socialismu  
má v teamotách zřušovat pár lidí?

Hodnotit rozkol v organizaci politických vězňů komunistu mně nepřisluší, přesto mi to nezábráně abych nekonstatoval, že těsně po revoluci v r.1989 se jejich požadavky soustřeďovaly do sociální oblasti místo, aby vystoupili rozhodně s politickými nároky a důsledkem bylo jejich odstavení vládní garniturou.

VH.

Někteří z pochybných věřících fémové vraždy nad Pavlem by se mohli zeptat proč mne nepostihl nějaký eventuální trest také? Je to přátelů velmi jednoduché. Strach, obyčejný zababělý lidský strach mi nedovolil, aby na ty jejich kdy zastávající se Stalina stejně razantně neodpověděl. Nekompromisní postoj jak ví většina obyvatel vedl ke smrti. Kdo tvrdí něco jiného, lže. VH.

V r.1985 se Pavel Wonka obrátil na MNV ve Vrchlabí a tento jeho čin v němž žádal odstranění obrazu se Stalinem je mi zvláště blízký, neboť nedlouho předtím jsem 28.12.1984 napsal na ONV v Šumperku podobnou žádost v němž jsem je vyzval k odstranění pomníku J.V.Stalina v našem městě. VH.

bylo součástí jeho podnětů. Aktivisté SPUSA se také obrátili na mezinárodní hudební vydavatelství a časopisy, rozhlasy, stanic a grantového spolčenosti se žádostí o intervenci ve prospěch Petra Cibulky, který je v Brně vězněn za rozšiřování nezávislých hudebních nahrávek a hrozí mu až deset let vězení. SPUSA, stejně jako řada dalších nezávislých iniciativ, odsoudila lednové policejní násilnosti a následně soudní represe.

Dne 6. července 1987 se ustavil Kruh přátel Polsko-československé solidarity. Společně prohlášení podepsali z čs. strany Václav Benda, Egon Bondy, Petr Cibulka, Ján Čarnogurský, Jiří Dienstbier, Luboš Dočrowský, Miroslav Kusý, Miklós Duray, Ivan Lamper, Ladislav Lis, Václav Havel, Václav Malý, Lenka Müllerová-Narečková, František Stárek, Jaroslav Šabata, Milan Šimečka, Petr Uhl a Josef Vohryzek; z polské strany Leszek Sudawicz, Zbigniew Bujak, Andrzej Drawicz, Andrzej Falkiewicz, Władysław Frasyniuk, Zbigniew Janas, Leon Kantorski, prof. Jan Kłanowski, Jacek Kuroń, Barbara Labudová, Jan Józef Lipski, Jan Lityński, Zbigniew Romaszewski, Bohdan Skrzadziński, Eugeniusz Szumajko a Henryk Wujec. Zastupují se v něm o spolupráci nezávislých aktivistů z Polska a Československa, která začala už v roce 1978, a pokračují: "Jako účastníci různých nezávislých společenských hnutí, iniciativ a aktivit s obou stran chceme tímto prohlášením zdůraznit stále výraznější se projevující veřejný charakter práce této skupiny, která nadále přijímá název Polsko-československá solidarita /PCSS/. Výrazem našeho uznání a plné podpory skupině, jakož i výrazem našeho odhodlání nadále a jejími členy spolupracovat s cílem prohlubovat nezávislé polsko-československé kontakty, je Kruh přátel Polsko-československé solidarity, který tímto ustavujeme. Skupina Polsko-československé solidarity je, tak jako až dosud, autonomní pracovní sdružením, nezávislé na dosavadních hnutích a iniciativách. Oblastí její činnosti je výměna informací, zkušeností a nezávislé kulturní tvorby a také koordinace nejvýznamnějších mezinárodních aktivit. Vše toto činí PCSS v rámci širších styků mezi nezávislými seskupeními v zemích východního bloku s cílem rozvíjet spolupráci v této části Evropy a ve světě vůbec. Pro usnadnění komunikace a koordinace se zveřejňují adresy dvou lidí, kteří budou skupině PCSS poskytovat informace a kteří naopak budou zveřejňovat informace této skupiny. Jsou to Anna Šabatová v Praze a Józef Piniór ve Vratislavi."

PCSS připravila ekologickou manifestaci v Krkonoších, od dubna 1988 funguje akce "Patronát" ve prospěch polských a československých

politických vězňů. K 21. srpnu 1988 vydala PCSS prohlášení, ve kterém se účastníci donedli na stanovnici, že je třeba vyvíjet úsilí směřující k uskutečnění základních lidských práv, t.j. práva na svobodu, práva na svobodný rozvoj národního a náboženského života, práva na zákonnost, na svobodu působení a vzniku společenských organizací, na svobodu projevu a svobodu hospodářského podnikání, práva na zastování a práva na svobodnou volbu hospodářského systému. Vyslovili také své pohoršení nad plámem likvidace vesnic v Rumunsku. V srpnu 1988 žádá PCSS opětovnou legalizaci Solidarity, v září 1988 žádají představitelé PCSS, kteří se sešli na hranicích, veřejnost, aby vysocoupila na obranu politických vězňů. V říjnu 1988 bylo vydáno prohlášení k 70. výročí čs. samostatnosti. V listopadu 1988 je ve Vratislavi uspořádána Polsko-československou solidaritou manifestace za propuštění čs. vězňů svědomí.

V prosinci 1987 vyšlo ve Vratislavi první číslo časopisu Buletyn informacyjny Solidarności polsko-czechoslowackiej; vychází jako měsíčník. V Praze vyšlo v září 1988 nulté číslo a v říjnu 1988 první číslo Bulletinu Polsko-československé solidarity.

PCSS je rámcem, v němž vznikají a rozvíjejí se další aktivity: dne 20. prosince 1988 byla vyhlášena existence VIA (viz níže), dne 18. února 1989 byla ve Václavě založena Polsko-maďarská solidarita, při založení byli přítomni i zástupci PCSS.

Pod názvem Demokratická iniciativa /DI/ vystupuje skupina občanů, která se hlásí k demokratickým tradicím v naší zemi. Snaží se podnítit ve společnosti diskusi na aktuální témata. Jejím prvním veřejným vystoupením bylo odeslání dopisů padesáti československých občanů poslancům Federálního shromáždění v září 1987. Občané se v nich obraceli na každého poslance s podněty k demokratizaci společnosti, požadují m.j. zrušení dosavadního kádrového řízení, vytvoření objektivní informační soustavy a možnost vzniku nových organizací se samosprávnými prvky. Vyslovují se také k ochraně životního prostředí, žádají zrovnoprávnění diskriminovaných občanů a amnestii pro politické vězně. Další dokument z října 1987 obsahuje m.j. podnět k novelizaci trestního zákoníku a rozvíjení některé body prvního dopisu. V prosinci 1987 vydává DI další dva dokumenty. Prvním je podnět k vytvoření zákonů a na ně navazujících nižších norem o jubilejním roce 1988. Autoři doporučují věnovat pozornost vzniku samostatného Československa a úloze T. G. Masaryka. Navrhují m.j. obnovit Masarykovou společnost, Masarykovu ústav a vydávání Masarykova sborníku a také započít s vydáváním jeho sebraných spisů. Druhým je podnět k vytvoření společovacího zákona, který navrhuje odstranění byro-

Jiří Gruntorád:

## o nezávislých iniciativách v Československu

kratických prokurátů, kludných do cesty vzniku nových organizací, sdružení a spolků. V lednu 1988 se DI obrátila na Miloše Jakeše a v únoru 1988 na ÚV KSČ s dalšími podněty. Z jejího prostředí vyšel i návrh nařízení Havlíčkovy nadace, jež by se zaměřila na podporu občanských aktivit v kulturní a sociální oblasti. V červnu 1988 vyzvala DI občany, aby se účastnili ankety. Její otázky se vztahují m.j. ke stavu naší společnosti, vývoji v SSSR a činnosti DI. V červnu 1988 také vyzvala společně s NMS Miloše Jakeše, aby zastavil užívání politicky snaužitelných paragrafů v trestním stíhání občanů, aby umožnil veřejnou obranu těm, kdo jsou posouváni ve sdělovacích prostředcích a aby nebyla znemožňována činnost neformálních občanských iniciativ. DI se rovněž podílela na přípravě neoficiální manifestace k 70. výročí vzniku Československa. Začátkem listopadu 1988 přešla DI svou činnost, v prosinci téhož roku ji obnovila.

O záležitostech DI informuje časopis Glosář 1988, kromě toho vydává DI ještě časopis Pohled spotřebitele. Dokumenty DI podepisují nejčastěji Emanuel Handler, Bohumil Doležal, Martin Litomský a Miroslav Stengl. Celkový počet signatůrů dopisů DI je asi 190, někteří z nich se angažují i v jiných iniciativách.

Potřebu vzniku Společnosti Tomáše Garrigua Masaryka formuloval poprvé filosof Ladislav Hejdiánek při příležitosti 50. výročí smrti T. G. Masaryka v září 1987. V prosinci 1987 tuto myšlenku dále rozvinula Demokratická iniciativa. Přípravný výbor Společnosti T. G. M. vznikl na jaře 1988, v březnu 1988 proti schůzce výboru zasáhla StB. V květnu 1988 požádal přípravný výbor o registraci. V červenci 1988 byla žádost zamítnuta, přípravný výbor podal proti zamítnutí odvolání. Výbor má 12 členů, jeho předsedou je dr. Karel Kučera, místopředsedkyní Jana Seifertová, druhým místopředsedou JUDr. Dušan Slávek.

Úlohou Společnosti T. G. M. bude seznamovat širší veřejnost se životem, dílem a myšlenkami prvního prezidenta naší republiky, dále podporovat a organizovat kritická vědecká bádání, směřující k hlubšímu poznání Masarykovy osobnosti a jeho díla a konečně přispívat k etické úpravě občanů naší republiky přístupováním a aktualizováním myšlenkového díla a životního příkladu T. G. Masaryka.

V květnu 1986 požádal přípravný výbor organizace Mladé umění pro mír ministerstvo vnitra o schválení organizačního řádu. V žádosti o registraci se praví m.j., že umění "svou podstatou smazává hranice mezi národy, dohází k sblížení lidí a napomáhá řízení a rozvoji

mravních hodnot." Dále žadatelé zmiňují Johna Lennona jako bojovníka za mír a končí: "Tuto svoji společenskou činnost chceme rozvíjet v rámci Národní fronty a přispívat tím k dalšímu rozvoji naší země i celého světa." Přípravný výbor podpořilo svými podpisy na 500 mladých lidí.

Myšlenka na založení této organizace vznikla při nezávislé manifestaci 8. prosince 1985 v Praze při příležitosti 5. výročí úmrtí Johna Lennona. Státní bezpečnost perzekucemi a hrozbami dosáhla toho, že se v červnu 1986 členové přípravného výboru zavázali, že nebudou pokračovat ve snaze o založení této organizace. V roce 1987 se k otázkám souvisejícím s mírem a vojenskou službou vyslovili Jan Svoboda a také Ruth Šornová a Alice Svobodová. Jejich dopis podpořilo značné množství lidí. To vedlo spolu s nemožností založit legálně nezávislou mírovou organizaci ke vzniku Nezávislého mírového sdružení - iniciativy za demilitarizaci společnosti /NMS - IDS/. V jejím prohlášení z 16. dubna 1988 se píše m.j.: "Život v míru je základním právem člověka. Odstranění zbraní však skutečný mír nezajistí, ani nezaručí jeho trvalost. Je úkolem každého národa vytvářet vnitřní předpoklady pro to, aby mohl stav bez zbraní zvládnout, a na tomto úkolu musí spolupracovat všichni občané. /.../ Nezávislé mírové sdružení nemá organizační strukturu, ale vzniká jako volné sdružení lidí, kterým není lhostejná budoucnost lidstva a vlastního národa, kteří pozitivně posun ve světových dějinách chápou jeho význam a závazek k občanské a osobní angažovanosti. Jedná se o společenský, který není a nechce být vázán na žádný politický, ideologický či náboženský systém, ale je spojeno touhou po důstojném životě. K tomuto sdružení se může podle svých možností připojit každý, pro koho mír znamená víc než odvrácení válečné hrozby a kdo chce o takový mír usilovat." NMS spojuje lidi, kteří se chtějí angažovat pro otevřenost ve všech oblastech života - i vojenská problematika se má stát předmětem diskuse; kteří odmítají ideje, vytvářející bariéry nepřítelství; kteří uznávají, že výchova, kultura a politika mají vycházet z úcty k životu a všem hodnotám, které život spoluvytvářejí; kteří zastávají názor, že občan nemá službu v armádě chápat jako nutné zlo a uznávají právo jedince službu v ozbrojených silách odmítnout; a kteří podporují jednání na všech úrovních, která posilují bezpečnost a důvěru mezi národy. NMS zároveň zveřejnilo dopis, požadující zkrácení vojenské služby, a v květnu 1988 žádá dalším dopisem zajištění práva na odmítnutí vojenské služby a řízení náhradní civilní služby pro ty, kteří z důvodů svědomí nechtějí vojenskou službu vykonávat. V srpnu 1988 vyzvalo NMS k stažení

sovetských vojsk z ČSSR. NMS bylo spolupřátelstvem seminářů PRAHA 88 a Československo 88. Aktivisté NMS pořádají každou poslední sobotu v měsíci diskusní setkání, vydali také prohlášení k 28. říjnu (70. výročí vzniku samostatného Československa). NMS bylo jednou z iniciativ, podávajících nezávislou manifestaci k tomuto výročí a manifestaci ke 40. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv.

NMS vydává od května 1988 Bulletin NMS-IDS, ve kterém n. j. vyšla jména a adresy asi 100 aktivistů NMS. Nyní má NMS asi 180 členů, někteří z nich jsou signatáři Charty 77. Nezávislé mírové sdružení je pod stálým policejním tlakem, jeho schůzky jsou rozháňány, jeho aktivisté zatýkáni a vězněni (viz Výbor na obranu Hany Marvanové, Ludomila Vydrny, Tomáše Dvořáka a Tomáše Tvarocha). Na druhé straně jsou představitelé NMS sváni k jednání s oficiálním Československým mírovým výborem. Kromě již jmenovaných podepisují materiály NMS a jednají jeho jménem také Jan Chudomel, Jáchym Kaplan, Jiří Pavliček, Ondřej Černý, Miloš Zeman a Radek Zeman. NMS má četné kontakty s podobnými skupinami v zahraničí, zvláště polským hnutím WIP (Svoboda a mír) a skupinami ENO (zejména nizozemskou IKV), západoněmeckými Zeilenými atd.

Iniciativa sociální obrany /ISO/ vznikla v říjnu 1988 po několika měsících přípravné práce. Ustavující schůzka ISO byla zmařena policií, takže k vyhlášení této iniciativy došlo v policejních prostorách, kam byli účastníci převezeni. ISO ve svém prohlášení poukazuje na nedostatky v dodržování lidských a občanských práv, kterými se Charta 77 a VONS nemohou podrobně zabývat. Nedostatky jsou ve vztahu státu k zaměstnancům, v bytových otázkách, v oblasti vzdělání a péče o zdraví i při vydávání cestovních dokladů. Dále ISO prohlásuje: "Právní i obecná praxe zbyrokratizovaného aparátu, se kterou denně přicházíme do styku, zejména pak nemožnost obracet se na jiný kompetentní orgán či instituci a dovolat se u ních práva a spravedlnosti, vede nejenom k apatii a resignaci na jakékoliv společenském dění u postižených jednotlivců, ale zákonitě i k hlubokému právnímu nihilismu celé naší společnosti. Snaha o nápravu tohoto neuděleného stavu nás přivedla k myšlence ustavit ISO, která se - vycházejíc z ducha Charty 77 a jejího poslání - bude zabývat v mezích svých možností pomocí těm našim spoluobčanům, kteří jsou diskriminováni či jinak poškozováni v různých sociálních oblastech. Činnost iniciativy bude založena na práci jednotlivců a pracovních skupin, ať už působících otevřeně nebo neznevažovaně. V iniciativě budou činní právníci, odborníci, ale i lidé prostě ochotní pomáhat

12

svým spoluobčanům." Dále se píše, že činnost ISO bude vycházet z našich zákonů a dalších právních předpisů, včetně mezinárodních úmluv. Svou činností ISO nesleduje politické cíle, smyslem její práce je pomoc konkrétním občanům. Bylo zveřejněno 33 jmen a adres aktivistů, na které je možno se obracet. Jsou mezi nimi i bývalí mluvčí Charty 77 Stanislav Devátý, Marie Růt Křížková a Jan Litomský.

V listopadu 1988 vydala ISO první dokument. Týká se občánků, zasláných pražským primátorem zaměstnavatelům lidí, kteří byli zatčeni při říjnových manifestacích v Praze. ISO poukazuje na protiprávnost tohoto dopisu a žádá státní orgány, aby zabránily znepřístupnění zrcí v pracovních právních oblastech i v oblasti práva na vzdělání. V dalším dokumentu se ISO zabývá situací důchodců; chystá také vydávání vlastního bulletinu.

V říjnu 1988 oznámil Augustin Navrátil ministerstvu vnitra ČSSR zahájení činnosti Sdružení katolických laiků Pokoj na semí. Klade důraz na to, že sdružení je mírové, prvním bodem programu je podpora návrhu na vytvoření pásma důvěry, spolupráce a dobrých sousedských vztahů mezi státy Varšavské smlouvy a NATO. V dalších bodech programu se uvádí pomoc při propagaci a uskutečňování desetiletí duchovní obnovy, pomoc při prosazování jednatelictvíbodobové petice u státních orgánů, modlitební akce za obsazené biskupských stolců, podpora a rozvoj ekumenického hnutí. Další cílem je vytvoření vlastního vydavatelství, informovanost věřících pomocí občánků pražského arcibiskupství a samizdatového časopisu Křesťanské obzory, který však není tiskovým orgánem sdružení. SKL má úzce spolupracovat s pražským arcibiskupem a požádá i biskupskou konferenci, až bude zřízena. V programu jsou uvedeny adresy Augustina Navrátila, Radomíra Malého, Pavla Záleského a Jiřího Škody, na kterých se mohou zájemci o členství přihlásit. Sdružení zatím nemá stanovy. Je navrženo, aby základní jednotkou SKL bylo farní sdružení katolických laiků. Z jeho členů by byly voleny farní výbory. Zástupci těchto výborů by pak utvořili výbor děkanátu, zástupci děkanátů diecézní výbor atd. až po celostátní výbor. O formách organizace a činnosti SKL a dokonce o jeho smyslu se v katolických kruzích vedou diskuse. Český primas kardinál Tomášek dne 4. února 1989 prohlásil, že SKL bude vyhlášeno církevní autoritou; nyní je čas k tomu, aby věřící do SKL vstupovali jako jeho členové, uvedl kardinál.

V katolické církvi působí i další neformální, někdy veřejně nedeklarované iniciativy, které úřední místa označují za nelegální.

13

za nelegální je označována i činnost všech mužských a některých ženských řádů; oficiálně však zrušeny nebyly. Propagandistické stranické materiály mluví o těchto iniciativách jako o "tajné" či "podzemní" církvi nebo o "nelegálních církevních strukturách". Toto označení účastníci zmíněných iniciativ odmítají. Podle materiálů uveřejněných KSC bylo v Československu po r. 1948 tajně (t. j. bez státního souhlasu) vysvěceno 130 kněží a 25 biskupů, kteří působí v odcizených povoláních. O záležitostech katolické církve informuje kromě již zmíněného Strážníku Křesťanské obzory také měsíčník Informace o církvi, vycházející od roku 1980, na Slovensku je to katolický mesačník a další samizdatové publikace.

Z jiných církví stojí za zmínku tzv. letniční hnutí, které bylo po znárodnění existenci letos v únoru státem uznáno. Sdružuje na území České socialistické republiky asi 2000 věřících, kteří dosud stále jako zákon a byla post-hována různými formami diskriminace, dokonce i soudně - podle ustanovení trestního zákona o maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi.

Příle tehof ustanovení jsou post-hováni i příslušníci církve Svědcků Jehovových. Svědci Jehovovi jsou soudně trestáni jednak za účast na činnosti své církve, jednak - a to častěji - za odmítání vojenské služby. Ve snaze vyhnout se soudnímu postihu pracuje také mnoho Svědků Jehovových v hlubinných dolech - desetiletý závazek práce v podzemí je totiž jediným legálním způsobem, jak se vyhnout dvojitě povinné vojenské službě.

Tato církev má podle úředních odhadů v ČSSR několik desítek tisíc členů a doofe organizovanou podzemní strukturu. Vyznačuje se rozsáhlou karateistickou a publikační činností. Vydává časopis Strážná věst a velké množství různých brožur a obsahlých svazků. Podle některých pramenů by JS. stáe byl ochoten činnost této církve legalizovat, ale tato nabídka se prý nesetkala s dostatečným povznesením.

V Československu jsou i další, podle úřadů nelegální, náboženské skupiny. Vyznačují většinou nekřesťanská východní náboženství. Z nich je nejvýznamnější hnutí Kará Křšna, soustředující zejména mládež.

Sdělení a dokumenty Výboru na obranu práv maďarské menšiny v ČSSR /VOPMM/ jsou inými střídi veřejnosti od počátku roku 1987, kdy o nich začaly ceterovat informace o Chartě 77. VOPMM vysloval své uznání Charty 77 k 10. výročí jejího vzniku, zabýval se zásahy StB proti maďarským vysokokolekům v Nitře a násilím proti maďarským kulturním centřím v Bratislavě, dala se vyslovit proti zrušení maďarské střední

14

zemědělské školy v Šařárikovu a proti omezování maďarštiny na Slovensku. Napsal též o zamítnutí stanov Csemadoku a reagoval rovněž na nepravdivé a zkreslující informace našeho i maďarského tisku. V prosinci 1987 zveřejnila Charta 77 návrh na zabezpečení práv národnostních menšin, vypracovaný VOPMM. V lednu 1988 se výbor obrátil na Federální shromáždění ČSSR a vládu ČSSR dopisem, ve kterém analyzuje některé otázky čs.-maďarských vztahů a úlohu maďarské menšiny v ČSSR. V textu je zmínka o tom, že VOPMM urguje již od roku 1979 otevření maďarského konzulárního kulturního střediska na Slovensku. V únoru 1988 výbor intervenuje ve prospěch spisovatele Károly Viczeiho, vězněného v Jugoslávii. V březnu 1988 se vyslovil VOPMM k brutálnímu zásahu policie proti katolickým manifestantům v Bratislavě. V dubnu 1988 vydal výbor stanovisko k setkání M. Jaksé a J. Kádára. V červnu 1988 protestuje proti zrušení Rady pro národnosti. V srpnu 1988 píše výbor slovenskému ministru školství ve věci omezování maďarštiny jako vyučovacího jazyka.

VOPMM zastupuje před veřejností Miklós Duray, signatář Charty 77, žijící v Bratislavě. Za svou činnost ve prospěch maďarské menšiny byl v letech 1982 - 1985 dvakrát vězněn, celkem více než rok, bez soudního přelíčení.

V říjnu 1971 proběhla v Praze ustavující konference Jazzové sekce Svazu hudebníků ČSR /JS SH ČSR/. Od roku 1978 je JS členem Mezinárodní jazzové federace při hospodářské radě UNESCO. Po roce 1980 se pokusil Svaz hudebníků ČSR Jazzovou sekci několikrát rozpustit, ale marně. V roce 1983 byl zrušen samostatný statut JS SH ČSR, zároveň však byla zřízena Jazzová sekce při pražské pobočce Svazu hudebníků ČSR/JS PP SH/. Ta převzala celou činnost JS. V říjnu 1984 byl Svaz hudebníků ČSR rozhodnutím ministerstva vnitra ČSR zrušen. V lednu 1985 byl zamítnut opravný prostředek, podaný proti zrušení Svazu hudebníků, od té doby považují státní orgány SH včetně Jazzové sekce za zrušený. JS pokládá toto zrušení za nezákonné a usiluje o změnu tohoto rozhodnutí. Podává také žádost o novou registraci u Obvodního národního výboru pro Prahu 4, ta zůstává dosud nevyřízena.

Jazzová sekce v minulosti požádala množství kulturních akcí včetně známých Pražských jazzových dnů. Po jejich zániku začátkem 80. let se též činnost JS přenesla do publikační oblasti. Kromě bulletinu Jazz byl vydáván časopis Dvanáctka a informační zpravodaj 43/10/88. Vznikla edice výtvarných monografií Situační, v edici Jazzpetic vyšlo 21 publikací, čtyři další byly zabaveny v tiskárně. Kromě toho vyšly ještě dva tituly v edici Dokumenty a jeden v edici

15